

חוקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

ע א מ"י מ"ב מה' טעון
טעון ה' ע טען עשין
ט טע"ע ח"מ מ' קמח
טפ"ה וטע"ט ט'
ע"ב ב מ"י טע"ה א
טע"ע טע טע"ט
ע"ג ד מ"י טע טע"ט
טע"ע טע טע"ט ח

רבינו גרשום

מיז למעבר בה ניר: פירא רבא. ד"י ישמעאל סבר בעינן שלשה חדשים דאיכא בהו פירא רבא וגמי פירי בעינן ור' עקיבא סבר בפירי וטורא כגון אספתא דבבדחש אחד נגמא כולו פירו סני ויריא חזקה: גרה שנה וזרעה שנים. ושתיק דאם איחא דשלו הוא היו מתי והואיל ודאם מתי הוי חזקה: דמר אמר. המעט: כל שיבא דכרבי לביעילי בה. כלומר ולוא שיבאו כל אותן כלי אומנות שלחן דכרבי בן וליכרבי לראעאי ולאחרן כן שהיו מחקים אותה הוייה מודה. שיבא לתינו רישטיל שמכסין כן את התבואה לאחר שהיא זורעה. אמר רב נתן בר יצחק וכו' מאי ברבא היא למיחשב גבירי וסבירא להו דניר הנה חזקה. והא רב ושמואל ור' ישמעאל ור' עקיבא דמתני' דגבירי ודבירי נינהו וסבירא להו כו'. כדאמרינן לעיל. אלא דמילי עמא ניר לא הוי חזקה. וזו דברי ר' ישמעאל ור' עקיבא דבעי כל חז' וחד שיטתיה דקדמי מתני' אבל חכמים אמר' כו' מאי לאו למעוטי ניר דלא הוי חזקה דהשתא מיום ליום ממעט קמטוין דלא הוי חזקה כל שכן וכל שכן דניר לא הוי חזקה דבתי יומא מיז למעבריה: ג' בצירות דהיינו ג' שנים ולא ניר: פאי בנייהו. בין רב ובין לשמואל בין למר ובין למר: ג' שנים אמרינן דבעינן חזקה: אמר אביי דקל נערה: דבבדחש היא ובבבחה עמרת וטוענת פרי' ב' פעמים בשנה ב' שנים של חזקה סניא משום דבדקל נערה מיז לגרוה ג' גידרות ב' שנים: ע"כא אבל בשדה אילן נבדל שם התבואה נמי. קיצו' תמימי' ה"ג אמר אביי מדר' ישמעאל נשבע הוי לו' לי אילנות ממעט עשרה לבית סאה דיי אילנות צריכין בית סאה דבכך חושב שיהי אילן. מי לא אמר ר' ישמעאל במתני' להיכא דאכל חד פירא הוי חזקה לכולהו פירי דכל היכא דכנס את התבואה דמי כמאן דמסק את זיתו ונסק קיצו' בפעם אחת ויריא דמסק את זיתו דמי כמאן דמסק את תבואתו ונסק קיצו' (ובכחן אחת וכן הכי נמי כנס את קיצו' דחד פירא הוי חזקה לכולהו ולא בעינן לכל פירי ג' שנים כי אם לכולהו פירי חד שתא. דכא נמי גבי אילנות איכא דאכל' אילנות בשדה זו ולא אכל להני הוי חזקה והכי נמי לכולהו (שהן) הוי' חזקה הני להני אע"י דלא אכל להני לכולהו אילנות שתא חדא. אבל אילנות בשנה זו (וי' בשנה אחת וי' בשנה שלישית שאם ג' המעט ונעדר לאחר ג' שנים ואמר הואיל שלא היו טעונין בתל' פירות לא הייתי מודה שלא אכלתי וכו' וכן ג' שנה חזקה. יכול שמי' לו החמיקו אני אכלתיים בוקם שהיו טעונין ולא מחית משום הכי הויא חזקה

אפי' יום אחד נמי. יכול לעשות בו ניר: פירא רבא ופירא וטעא איכא בנייהו. ר' ישמעאל ס"ל דלא הוי חזקה עד שילקט פירא רבא דהיינו כשנגמרה כל התבואה לפיכך לר'ך שלשה חדשים כגון שעורים וזבלות ועול ועדשים שגדלים בג' חדשים ור"ע סבר פירא וטעא דהיינו כגון שחת שגדל שלשלים יום הויא חזקה אע"פ שלא נגמרה התבואה אי נמי כגון ירק גדלנין הירקות במשך אחד: נרה שנה. בלא זריעה: ושפיק. ולא מיחה ומדלא מיחה הפסיד: כל שיבא ושיבא דכרבי ליעול בה. כל קיסמים שבמחרישה יכניס שנה כלומר הלואי ויחרוש הרבה עד שחלה ומחרישו ומתפרס הקרקע ואח"כ אטלנה ואזרעה אנו: ילמדנו רבינו ניר הוי חזקה. בשדה הבעל ודי בחזקה י"ג חדש ושני ימים: רבי ישמעאל ור' עקיבא דמתניין. כדאוקמינן דכ"ע ניר לא הוי חזקה כלומר יום א' בשנה שנה בו שדה אינה חזקה להשצן כשנה שלמה לחשצון ג' שנים: זו דברי רבי ישמעאל ור"ע. דאמרי במתני' (במ). שדה הבעל חזקמו ג' שנים ואינה מיום ליום אלא י"ח חדשים לר' ישמעאל וי"ז לר"ע אבל חכמים אומרים חזקמן שלש שנים בכל דבר מיום ליום. ואליבייהו דהני רבנן פרישין בר' פיראין (ט"ז) טעמא דחזקה ג' שנים דעד שלש שנים מיוחדר איניש דשטריה טפי לא מיוחדר וכווייהו דהני רבנן אליבא דר' קיימי דמוכח סוגיא דמילתין דלא אזיל בתר לקיטת ג' פירות של ג' שנים אלא ג' שנים שלמות דעינן בכל דבר ומשום דל'ין דלא שומר בשטרו יומא מג' שנים: אלא למעוטי ניר. דהא אפי' פירא רבא ופירא וטעא קא ממעט וכ"ש ניר דהא מיום ליום קמני למעוטי אפי' שנים מקוטעות אלא ניר לא חשיב חזקה יום אחד לדידה כשנה שלמה דאם כן די צי"צ חדש ושני ימים ואין שלש שנים מיום ליום דעינן: דאמר ר' יהודה אמר שמואל או דברי ר' ישמעאל ור"ע. דאמרי במתני' אבל בשדה אילן כנס את תבואתו ומסק

הגהות הב"ח

(א) נ"ב מלן י"ח. נ"ב אפי' דבבדחש דף ג' דאמרו דילא היינו רבי נתן סל קבלה היתה בידו וע"ל ר"ס הכוזב פירות דף ג' ע"ב במ"ס תוס' ב"מ מלן י"ח: (ב) שם א"ר אחא שאלת כל גדולי וכו' הוי זו חזקה: (ג) רשב"ם ד"ה אכל וכו' פירות של ג': (ד) פ"ה דקל וכו' דבפחות ג' שנים דלא לא גדר דמה שילקט מן הארץ ולא מן האילן לכרי כו': (ה) תוס' ד"ה נרה וכו' ואומר ר"י דנרה חזקה כגון: (ו) ד"ה הוי לו שלשים אילנות הני אילנות לא בברזלים איירי וכו' בפי' לא יחפור וביאה דדוקא שלשים אבל חשיב אילנות ממעט שלש וכו' דלא כיו מורי הס"ד וי"ב פירוש אילנות גדולים וכן פירש בעור ח"מ ספי' קמ"א בשם ר"י: (ז) ר"ה ממעט וכו' דאע"פ שכן וכו' השמים לעקר והעומדים כ"ל יומית ואותן נמקח: (ח) ר"ה ממעט וכו' חזקה ממכר דהיכא דקנה שלשה: (ט) א"ר ח' אמות מלל (ב"ב) ב"ד' מתוספתא (ז' ט'): (י) ב"ד' מתוספתא דמילתין דקמני גבי קנה:

אם ימיו וכנס את קיינו הרי אלו ג' שנים (לעיל ט"ז) אלא אם מילקט ג' פירות בשדה אחת בשנה אחת בג' זמנים זה אחר זה חשיב לה חזקה: אבל חכמים אומרים. פירות (א) ג' שנים לר'ך עד שיגדור בתמרים ג' גידרות כו': מסיקות. צומים: מאי בנייהו. בין רב ושמואל בין למר ובין למר ג' שנים דעינן: דקל נערה איכא בנייהו. דקל נערה ובמורה (ו) דפחות מג' שנים שלמות טוענת ג' פעמים לשמואל הויא חזקה בג' גידרות אפי' דליכא ג' שנים שלמות ולר' בעינן ג' שנים מיום ליום. ורבינו חננאל פ"י דקל נערה דקל המסיר פירותיו קודם גמרן מלשון גס חלני נערה (נממה ה) לדברי שמואל דאמר בעינן ג' גידרות לא הוי חזקה דהא לא גדר לדברי רב דאמר בעינן ג' שנים והכי הוה מחזיק בו ג' שנים והויא חזקה ולפי הלשון הזה אפי' שמואל לא צא לגרוע מג' שנים והכי קי"ל. ל"א פירש עוד דקל נערה דקל דיופרין עשושה פעמים בשנה לשמואל בשנה ומחלה הויא חזקה דהא איכא ג' גידרות ולר' לא הויא חזקה דליכא ג' שנים: אמר אביי מדברי ר' ישמעאל נשבע להו לרבנן הוי לו שלשים כו'. ה"ג לה. והכי פירושא דר' ישמעאל דבשנה אחת הוי חזקה בשדה אחת בשלש לקיטות בשלש מקומות בשדה דכתיב כנס את תבואתו ומסק את זיתו וכו' מדכרו נשבע להו לרבנן דפליגי עליה דלאמר ר' יהודה אמר שמואל לעיל ובנו ג' שנים דליכא פלוגתא בין ר' ישמעאל ובין רבנן אלא בשנה אחת וג' שנים אבל כל מאי דאמר ר' ישמעאל בשנה אחת אמרי רבנן בג' שנים: ממעט עשרה לבית סאה. דבית סאה לר'ך לנשור נגיעות דלאמר בלא יחפור (לעיל דף טו): אבל אם פחות מבית סאה לי' אילנות הרי סמוכין ביותר והוי כישר ולא הוי חזקה דלא חמיק דמחזיקו איניש וצויתר מבית סאה לי' נמי לא הוי חזקה בכל הקרקע אלא כנגד מה שצריך לאילנות: אבל י' בשנה זו כו' הרי זו חזקה. דכמי שהחזיק ג' שנים בכל השדה דמי שהיה אוכל בכל השנה מה שגדל בו: לאו

אם ימיו וכנס את קיינו הרי אלו ג' שנים (לעיל ט"ז) אלא אם מילקט ג' פירות בשדה אחת בשנה אחת בג' זמנים זה אחר זה חשיב לה חזקה: אבל חכמים אומרים. פירות (א) ג' שנים לר'ך עד שיגדור בתמרים ג' גידרות כו': מסיקות. צומים: מאי בנייהו. בין רב ושמואל בין למר ובין למר ג' שנים דעינן: דקל נערה איכא בנייהו. דקל נערה ובמורה (ו) דפחות מג' שנים שלמות טוענת ג' פעמים לשמואל הויא חזקה בג' גידרות אפי' דליכא ג' שנים שלמות ולר' בעינן ג' שנים מיום ליום. ורבינו חננאל פ"י דקל נערה דקל המסיר פירותיו קודם גמרן מלשון גס חלני נערה (נממה ה) לדברי שמואל דאמר בעינן ג' גידרות לא הוי חזקה דהא לא גדר לדברי רב דאמר בעינן ג' שנים והכי הוה מחזיק בו ג' שנים והויא חזקה ולפי הלשון הזה אפי' שמואל לא צא לגרוע מג' שנים והכי קי"ל. ל"א פירש עוד דקל נערה דקל דיופרין עשושה פעמים בשנה לשמואל בשנה ומחלה הויא חזקה דהא איכא ג' גידרות ולר' לא הויא חזקה דליכא ג' שנים: אמר אביי מדברי ר' ישמעאל נשבע להו לרבנן הוי לו שלשים כו'. ה"ג לה. והכי פירושא דר' ישמעאל דבשנה אחת הוי חזקה בשדה אחת בשלש לקיטות בשלש מקומות בשדה דכתיב כנס את תבואתו ומסק את זיתו וכו' מדכרו נשבע להו לרבנן דפליגי עליה דלאמר ר' יהודה אמר שמואל לעיל ובנו ג' שנים דליכא פלוגתא בין ר' ישמעאל ובין רבנן אלא בשנה אחת וג' שנים אבל כל מאי דאמר ר' ישמעאל בשנה אחת אמרי רבנן בג' שנים: ממעט עשרה לבית סאה. דבית סאה לר'ך לנשור נגיעות דלאמר בלא יחפור (לעיל דף טו): אבל אם פחות מבית סאה לי' אילנות הרי סמוכין ביותר והוי כישר ולא הוי חזקה דלא חמיק דמחזיקו איניש וצויתר מבית סאה לי' נמי לא הוי חזקה בכל הקרקע אלא כנגד מה שצריך לאילנות: אבל י' בשנה זו כו' הרי זו חזקה. דכמי שהחזיק ג' שנים בכל השדה דמי שהיה אוכל בכל השנה מה שגדל בו: לאו

אם ימיו וכנס את קיינו הרי אלו ג' שנים (לעיל ט"ז) אלא אם מילקט ג' פירות בשדה אחת בשנה אחת בג' זמנים זה אחר זה חשיב לה חזקה: אבל חכמים אומרים. פירות (א) ג' שנים לר'ך עד שיגדור בתמרים ג' גידרות כו': מסיקות. צומים: מאי בנייהו. בין רב ושמואל בין למר ובין למר ג' שנים דעינן: דקל נערה איכא בנייהו. דקל נערה ובמורה (ו) דפחות מג' שנים שלמות טוענת ג' פעמים לשמואל הויא חזקה בג' גידרות אפי' דליכא ג' שנים שלמות ולר' בעינן ג' שנים מיום ליום. ורבינו חננאל פ"י דקל נערה דקל המסיר פירותיו קודם גמרן מלשון גס חלני נערה (נממה ה) לדברי שמואל דאמר בעינן ג' גידרות לא הוי חזקה דהא לא גדר לדברי רב דאמר בעינן ג' שנים והכי הוה מחזיק בו ג' שנים והויא חזקה ולפי הלשון הזה אפי' שמואל לא צא לגרוע מג' שנים והכי קי"ל. ל"א פירש עוד דקל נערה דקל דיופרין עשושה פעמים בשנה לשמואל בשנה ומחלה הויא חזקה דהא איכא ג' גידרות ולר' לא הויא חזקה דליכא ג' שנים: אמר אביי מדברי ר' ישמעאל נשבע להו לרבנן הוי לו שלשים כו'. ה"ג לה. והכי פירושא דר' ישמעאל דבשנה אחת הוי חזקה בשדה אחת בשלש לקיטות בשלש מקומות בשדה דכתיב כנס את תבואתו ומסק את זיתו וכו' מדכרו נשבע להו לרבנן דפליגי עליה דלאמר ר' יהודה אמר שמואל לעיל ובנו ג' שנים דליכא פלוגתא בין ר' ישמעאל ובין רבנן אלא בשנה אחת וג' שנים אבל כל מאי דאמר ר' ישמעאל בשנה אחת אמרי רבנן בג' שנים: ממעט עשרה לבית סאה. דבית סאה לר'ך לנשור נגיעות דלאמר בלא יחפור (לעיל דף טו): אבל אם פחות מבית סאה לי' אילנות הרי סמוכין ביותר והוי כישר ולא הוי חזקה דלא חמיק דמחזיקו איניש וצויתר מבית סאה לי' נמי לא הוי חזקה בכל הקרקע אלא כנגד מה שצריך לאילנות: אבל י' בשנה זו כו' הרי זו חזקה. דכמי שהחזיק ג' שנים בכל השדה דמי שהיה אוכל בכל השנה מה שגדל בו: לאו

אם ימיו וכנס את קיינו הרי אלו ג' שנים (לעיל ט"ז) אלא אם מילקט ג' פירות בשדה אחת בשנה אחת בג' זמנים זה אחר זה חשיב לה חזקה: אבל חכמים אומרים. פירות (א) ג' שנים לר'ך עד שיגדור בתמרים ג' גידרות כו': מסיקות. צומים: מאי בנייהו. בין רב ושמואל בין למר ובין למר ג' שנים דעינן: דקל נערה איכא בנייהו. דקל נערה ובמורה (ו) דפחות מג' שנים שלמות טוענת ג' פעמים לשמואל הויא חזקה בג' גידרות אפי' דליכא ג' שנים שלמות ולר' בעינן ג' שנים מיום ליום. ורבינו חננאל פ"י דקל נערה דקל המסיר פירותיו קודם גמרן מלשון גס חלני נערה (נממה ה) לדברי שמואל דאמר בעינן ג' גידרות לא הוי חזקה דהא לא גדר לדברי רב דאמר בעינן ג' שנים והכי הוה מחזיק בו ג' שנים והויא חזקה ולפי הלשון הזה אפי' שמואל לא צא לגרוע מג' שנים והכי קי"ל. ל"א פירש עוד דקל נערה דקל דיופרין עשושה פעמים בשנה לשמואל בשנה ומחלה הויא חזקה דהא איכא ג' גידרות ולר' לא הויא חזקה דליכא ג' שנים: אמר אביי מדברי ר' ישמעאל נשבע להו לרבנן הוי לו שלשים כו'. ה"ג לה. והכי פירושא דר' ישמעאל דבשנה אחת הוי חזקה בשדה אחת בשלש לקיטות בשלש מקומות בשדה דכתיב כנס את תבואתו ומסק את זיתו וכו' מדכרו נשבע להו לרבנן דפליגי עליה דלאמר ר' יהודה אמר שמואל לעיל ובנו ג' שנים דליכא פלוגתא בין ר' ישמעאל ובין רבנן אלא בשנה אחת וג' שנים אבל כל מאי דאמר ר' ישמעאל בשנה אחת אמרי רבנן בג' שנים: ממעט עשרה לבית סאה. דבית סאה לר'ך לנשור נגיעות דלאמר בלא יחפור (לעיל דף טו): אבל אם פחות מבית סאה לי' אילנות הרי סמוכין ביותר והוי כישר ולא הוי חזקה דלא חמיק דמחזיקו איניש וצויתר מבית סאה לי' נמי לא הוי חזקה בכל הקרקע אלא כנגד מה שצריך לאילנות: אבל י' בשנה זו כו' הרי זו חזקה. דכמי שהחזיק ג' שנים בכל השדה דמי שהיה אוכל בכל השנה מה שגדל בו: לאו

אם ימיו וכנס את קיינו הרי אלו ג' שנים (לעיל ט"ז) אלא אם מילקט ג' פירות בשדה אחת בשנה אחת בג' זמנים זה אחר זה חשיב לה חזקה: אבל חכמים אומרים. פירות (א) ג' שנים לר'ך עד שיגדור בתמרים ג' גידרות כו': מסיקות. צומים: מאי בנייהו. בין רב ושמואל בין למר ובין למר ג' שנים דעינן: דקל נערה איכא בנייהו. דקל נערה ובמורה (ו) דפחות מג' שנים שלמות טוענת ג' פעמים לשמואל הויא חזקה בג' גידרות אפי' דליכא ג' שנים שלמות ולר' בעינן ג' שנים מיום ליום. ורבינו חננאל פ"י דקל נערה דקל המסיר פירותיו קודם גמרן מלשון גס חלני נערה (נממה ה) לדברי שמואל דאמר בעינן ג' גידרות לא הוי חזקה דהא לא גדר לדברי רב דאמר בעינן ג' שנים והכי הוה מחזיק בו ג' שנים והויא חזקה ולפי הלשון הזה אפי' שמואל לא צא לגרוע מג' שנים והכי קי"ל. ל"א פירש עוד דקל נערה דקל דיופרין עשושה פעמים בשנה לשמואל בשנה ומחלה הויא חזקה דהא איכא ג' גידרות ולר' לא הויא חזקה דליכא ג' שנים: אמר אביי מדברי ר' ישמעאל נשבע להו לרבנן הוי לו שלשים כו'. ה"ג לה. והכי פירושא דר' ישמעאל דבשנה אחת הוי חזקה בשדה אחת בשלש לקיטות בשלש מקומות בשדה דכתיב כנס את תבואתו ומסק את זיתו וכו' מדכרו נשבע להו לרבנן דפליגי עליה דלאמר ר' יהודה אמר שמואל לעיל ובנו ג' שנים דליכא פלוגתא בין ר' ישמעאל ובין רבנן אלא בשנה אחת וג' שנים אבל כל מאי דאמר ר' ישמעאל בשנה אחת אמרי רבנן בג' שנים: ממעט עשרה לבית סאה. דבית סאה לר'ך לנשור נגיעות דלאמר בלא יחפור (לעיל דף טו): אבל אם פחות מבית סאה לי' אילנות הרי סמוכין ביותר והוי כישר ולא הוי חזקה דלא חמיק דמחזיקו איניש וצויתר מבית סאה לי' נמי לא הוי חזקה בכל הקרקע אלא כנגד מה שצריך לאילנות: אבל י' בשנה זו כו' הרי זו חזקה. דכמי שהחזיק ג' שנים בכל השדה דמי שהיה אוכל בכל השנה מה שגדל בו: לאו

חוקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

לו.

עין משפט
נר מצוה

(א) ולקמן פד' סה' ע"א ע"ב.
(ב) פ"ג (א) ולקמן פ"ג ס"ג.
(ג) ולקמן פ"ג (ד) כ"ל
ולפירושו ר"ש (ה) וע"פ
מו"ק בכורות ד"ה ג' ע"א.

הגהות הב"ה

(א) נבואה דלא אפיקו
אחריתא אלא אפיקו אחריתא
ולא אלא: (ב) ר"ש"ס ד"ה
לאו מי אפי' דמקום הימים
והי' שאל חוקת זו כבולתו שרי
אם פסק אמת וכו' ככל שנה
בכל אילנות דמי פסיד:
(ג) ד"ה אלא אי אפיק הני
שלשים אילנות: (ד) ר"ה
והוא דמלא וכו' בנית סאה
זו וישנה: (ה) ד"ה זה
החוק וכו' דרקת זה מותרת
ובעל האילנות פשטיהו
או עשה: (ו) ד"ה למה
וכי' האילן יש לו למה
שאלו יתקן את הקרקע שהרי
קנאו לפירותיו: (ז) ד"ה זה
קנה וכו' אלא קרקע הריני
לאילנות: (ח) ר"ה ד"ה (דקדק
הקדוש) ממעט כו' וכמה וכו'
מרחוקים ממעט שהיה:
(ט) במ"ד ד"ה וכו' ממלא קלי
אעשה לביית סאה כמו בני
מכר ולפי זה נמי: (י) במ"ד
ונראה לנפשי' דלא אפיק
לא הדיא דהמכר: (יא) אפיק
הנית לבמיר כו' שמעון
אלא: (כ) ד"ה למה וכו'
והכי קשה ליה לרב פפא:
(לב) ד"ה (א) שאל דקאמר ליה
מי היכי: (לד) דפסילו כ"ה:

מוקם רש"י

דאמר מוכר בעין יפה
מוכר: ככל דמי מכירת
שכנוסות (הפסד טו) הני
מזלי בני בור ודוד. בני
מכר את הבית וישרי בור
דודא, דלית ליה שום חוק
לנוקח דהא לא מחשבי כחשבה
והנזק לו משל לשייר כלום
מן הקרקע סביב הבור
ולא הדיק. אבל אילנות
שמלקלין את הקרקע שרי
מן הקרקע עם האילנות אף
לחוקי ויטע במקומן אף
מקום אלו, משום דלא אפיק
ליה לוקח עיקר אילנן כשימות
והיפטר ממלאן (לקמן ט"א).

לאו מי אמר רבי ישמעאל חדא פירא הוי חוקה לכולהו פירי. (ב) דנמקוס
הימים מהני למקום התבואה והיקף וכאלו החזיק בשלשמן דמי וכן
כשנכנס את מוצאו כמו שהחזיק בשלשמן דמי שמן הטעם הזה הוי
חוקת שלם שנים בכל השדה אע"פ שלא החזיק בו כבולתו פעם אחת
הכי נמי חוקת מקום א' אילנות של
שנה ראשונה זו משזיבן כאלו החזיק
נמי במקום העשרים וכן בשנים וכן
בשלישית כאלו החזיק בכל שנה
בג' אילנות: ופ"מ. דהוי חוקה באכילת
שלשים אילנות בג' שנים כה"ג היכא
דלא אפיק אחריתו כי העשרים לא עשו
פירות כי אם עשרה לנד בכל שנה
דומיא דרבי ישמעאל שמלקט כל מה
שגדל בשדה. ופירש ר"ח כגון בנות שות
אפין פירותיהם נגמרים עד ג' שנים:
אלא אי אפיק. הני (א) אילנות כולוהו
מכר ולפי זה נמי: (ב) חוקה לכו'
מינייהו לא הוי הני חוקה לכו'
דכיון דלא אכל כל הפירות גילה על
עלמנו שהשדה אינה שלו וירא להחזיק
חוקה גמורה ולפיקה עד ג' שנים זה
המעשר למהות ולכן הויא חוקה:
והוא דבואי בווי. לשון זויעה. כלומר

וכמה יהו (א) רחוקים ממטע עשרה לבית סאה פחות מכאן או יותר
על כן או שקנה בזה אחר זה לא קנה את הקרקע ולא את האילן
שצנייהם ויבחר הכי קמני במקדש הדיא דמייתי בהמוכר את הבית
(לקמן דף ע"ב). ונראה דפחות מכאן דקמני גבי הקדש קאי נמי אכדי
שעצור בקר וכלו וכו' (ב) חוקה הוי חוקה
(ט) אלבית סאה וכו' נמי גבי מכרד) ולפי זה
נמי ליכא למימר דאין חילוק בין חוקה
למכר ופכר אצ"י כההיא דביתא
דמוספתא דהא אצ"י גופיה סבר כרז
חמתן דאמר מ"ו ועד ששה עשר
דא"ל אצ"י לרז יוסף לא תפלוה עליה
דר"י ור"א ויא' מדמיין מכר להקדש
אם כן קשיא דר' שמעון אררי' שמעון
דההיא דהמוכר את הבית מוקמין לה
כו' שמעון ובהמוכר את הספינה (לקמן
דף ע"ג). אמר רבי מאיר ור' שמעון
אומרים הנוטע את כרמו מ' על מ'
מוחר להביא זרע לשם אלמא חשיב
ר' שמעון בנה' אמות מפחרים ומייתי
המס ראייה מינה למכר אילנות ונראה
לרשב"א דלא מוקי לה (א) בהמוכר את
הבית (לקמן דף ע"ב). כרזי שמעון אלף
במאי דקא סבר מקדש צעין רעה

הוא מקדש אלף במאי דחשיב בנה' אמות מפחרים לא קיימא כוומיה:
היבא דרא אפיק. פ"י ר"ח כגון בנות שום שמעשה שנתנו עד
לקיטתן ג' שנים דקמתן (שצנייה פ"ה מ"א) בנות שום שצנייה שלהן שנה
שניה פ"י בשנה ז' של שמיטה לפי שאותן פירות שנתקטפו בשנה ז' ב'
של שמיטה נחטפו וספורין כדין שצנייה ולכן אוקמה ר"ח
בבנות שום דבשאר אילנות באלף שנים לא יאירע זה דכלל אילנות
ילקו בשדפון ג' שנים ואותן שילקו בשנה זו לא ילקו בשנה זו וכו' (ב) בוי"ט
וא"מ והיכי מני מיירי בבנות שום והא דריש פירקין אמרינן גבי
חוקה צעינן דצנייה דלאימה להאי פירא ליתא להאי פירא וי"ל כיון
כשאלו פירות שנה ראשונה ושניה כבר נחטפו פירות שנת ג' וי"ל כיון
שצעינן י"ש שנה עד גמר שלהן הוי שפיר צנייה דלאימה להאי פירא
ליתא להאי פירא: ז"ל החזיק באילנות ב'ו. פ"ה דלאו בחזקת ג' שנים
איירי אלף שמכר ליה קרקע ולוה אילנות והחזיק כל אחד בשלו כגון
דרפק זה פורתא ובעל אילנות פשטיהו כדלמחר לקמן האי מלאן דפסח
דיקלא אדעתא דדיקלא קני וקשה לר"י דלא היה ליה למיקצביה אמתני'
דהא דליירי בחזקת ג' שנים אלף לקמן גבי חזוקת של קנין ועוד
דלמאי נקט חזוקה טפי משטר ובקף ותליפין הוה ליה למיקצבי מוכר
סמס דנקט מכר כבולה סוגיא דבסמוך ונראה לר"י דליירי בחזקת
ג' שנים לרז וציד זה קנה אילנות וזה קנה קרקע ואין לבעל
אילנות בקרקע כלום ולכן כי יבשו לא יטע אחרים במקומן ורז פפא
סבר דזה קנה אילנות וחזי קרקע פ"י לא שיקנה בגוף הקרקע כלום
שהרי זה החזיק בכל הקרקע אלף לענין שאם יתיבשו יטע אחרים
במקומן ומינה שמעון' בסמך דמכר ליה אילנות ולוה קרקע לרז
וציד אין לבעל אילנות בקרקע כלום לטעם אחרים במקומן לכשיבשו
ולרז פפא יש לו דסברא הוא דאם מכר ליה אילנות ולוה קרקע
בסמס קנה בעל אילנות הקרקע לטעם אחרים במקומן לכשיבשו

עד א ב מ"י פ"י מהל'
טוען וטוען הל' יט כ
ועין בהשגות ובמ"מ פמ"ג
שעין זה טוען מ"מ ס'
קמל פ"י ז'
ע"ה ג מ"י פ"ה ה' ופ"ד
מלחמות משה הל' ט'
פמ"ג ט' ט"ז פ"י ע"ג
ע"י ד"ה ט"ז פ"י ז'
מכירה הלכה ט' ועין
בהשגות ובמ"מ פמ"ג פמ"ג
שעין כ ט"ז פ"י ח"מ ס'
רמ"פ פ"י י' ו' ונבדל אלמס
סוף פ"ק ד' דמלחמות דף
ק"ל: (א):

רבינו גרשום

אבל אפיק ולא אכל כי
אם מעשהו לחדייהו לא
הוי חוקה הני להם משום
דמי' למיכר ליה המעשר
הואיל שלא היית אוכל
(א) לא היית מותר: והוא
דבואי בווי. למה היכא
אמרין כי לא אפיקו דהני
הוי חוקה להני היכא דלא
אפיקו כל הני ל' בין כולוהו
אלא א' אילנות ולא בעינן
ז' אותן שבתת סאה יחד
אלא צריך דבזו בהו כגון
דאפיק ג' בין עשרה כהאי
בית סאה ובאידך בית סאה
אפיק נמי י' בתוך י' ובבית
סאה שלישית אפיק י' בין
עשרה היינו בזו בוועי
שהצריא מתוך בית סאה
ובאידך הרתין מתוך ליפיק
כי האי גונא שני דלא
אפיקו אשתדק דמיצי' למיכר
המתקין אכלוהי בכל שנה
מכל בית סאה ואכלתיים
כרסם בג' שנים דבדמיא
דמתני' דקתני כנס את
מבואתו ומסק את זיתיו
וכנס את קייצו דכבולה אכל
דהאי פירא הוי חוקה להאי
דמי כמאן דאכל כבולהו
חלה זימני: זה קנה אילנות
וחזי קרקע. מקום האילנות
שאם מתיבשין הללו יכול
לנוטע אחרים התחתין שאם
לא היה כלום בקרקע היכא
דיבשי היה יכול למכר לו
עקור אילנן שקול חיל
אין לך שוב בקרקע כלום:
הא פשטא לן מכר קרקע
(ושירי אילנות לפינוי) יש
לו קרקע. מקום האילנות:
ואפי' לר' עקיבא דאמר.
באידך פירקין דלקמן מכר
את השדה ולא מכר לא
את הבור ולא את הרת
וצריך ליקח לו דור מן
הלוקח לילך לבור ולרת
משום דמוכר בעין יפה
מוכר ומוכר לו כל השדה
אפי' דרך של בור: הני
מילי גבי בור ורת. משה'
מכר לו אפי' את הדיקן ולא
מכשחו בארעא דיכול
לרועת סמך לבור ורת:

(א) נראה דל' שלם הי' אוכל
כל הפירות. (ב) כ"ל ולא
בעין דלפיקו אמת י' שבתת
סאה יחד אלף שני וכו'.

גם חוקתו יש לו להועיל לענין זה:
ליבא ליה בע"ק קרקע [אבע"א אידנות] עקור אילנך שקור ווי"א.
פירוש לכשיתיבשו ואע"פ שכן הוא אמת לרז וציד מכל
מקום פריך ליה רז פפא דאין סברא שידחוק אותו מיד לעקרו
כשיבש כיון דג' אילנות מכר לו ועוד מנינו למימר עקור אילנך
לאלתר קאמר והכי קשיא (א) לרז פפא כיון דאפילו בג' אילנות
אמרת דאין לו בקרקע כלום אע"ג דבעלמא בג' אילנות אית ליה
קרקע משום דצנייה לקוחות שאני (א) וקאמר ליה כי היכי דלדידי אית
לי באילנות הכי נמי לדידך אית לך בקרקע אי חשיב האי טעמא א"כ
לאלתר נמי קודם שיבש לימא ליה עקור אילנך ואע"ג דבעלמא בחד
לוקח צננה שנים דלא קנה קרקע מ"מ יעמוד שם האילן עד שימות
הכא גרע טפי מהאי טעמא דאית לך כי היכי דלדידי כו' אלף ודאי
אית לך למימר האי טעמא הלכך כשמכר ליה קרקע ולוה אילנות
בעל אילנות קנה מקום הגזע לטעם אחרים במקומן כשיבשו ומיירי
בין בג' אילנות בין בג' כדפ"ה (א) ואפילו בג' אין לו קרקע הנרץ
לאילנות [כיון] שפירש בהדיא ליה קרקע ואפי' בג' אילנות כשיבשו
יטע אחרים במקומן משום כי היכי דלדידך צעין יפה וצין כו':
דאי

וה"מ דהוי חוקה כשאלו עשרה בכל שנה היינו ע"י פיור שאלו ג' בכל
בית סאה דנמלא מחזיק כל השדה אלף אלף א' אילנות צידה צנית
סאה (ו) זה ובשנה שניה כמו כן צנית סאה שני וכן בשלישית אינה
חוקה דכל בית סאה חשוד שדה האילן צפני עצמו ושדה שלם לא הוי
חוקה לשדה אחר והיינו נמי דומיא דרבי ישמעאל דנכנס את תבואתו
ומקח את זימיו כו' שכלל השדה הוא אוכל דסתם שדה האילן על
פני כולו מפחרין הימים והדקלים: זה החזיק באילנות וזה החזיק
בקרקע. שני לקוחות שלקחו שדה האילן מאדם אחד צידה וכל
הקרקע היה נרץ לאילנות שהיו נטועים כדין אילן. והכי מתוקמא
סוגיא דשמעון לאחד מכר הקרקע ולאחד מכר האילנות והחזיק כל
אחד בשלו כגון דרפק זה פורתא (א) או עשה שום עבודת קרקע
כל אחד בשלו דקרקע נקנה בכסף בשטר ובחזקה [קדושין טו]. ולאו בחזקת ג'
שנים מיירי ובהדיא מפרש לקמיה [ע"ג] דבשני לקוחות מיירי: **אמר רז וציד**
זה קנה אילנות. לפירותיהן בלא קרקע שאם יבשו האילנות לא יטע
אחרים במקומן וזה קנה כל הקרקע אפי' אם יש שם ג' אילנות דמתן
בזהמוכר וזה הספינה (לקמן דף פ"א). דקנה קרקע תחתיהם וצנייהן
וחולה להן כמלא אורה וסגו ליה בלוקח אחד הקונה אילנות בתוך ג'
חצירו דקנה קרקע אלף הכא בשני לקוחות שלוקחין צידה זה אילנות
וזה קרקע מני אמר ליה בעל הקרקע לבעל האילנות כי היכי דלדידי
אית לי באילנות לדידך נמי לית לך בקרקע והכי מפרש לקמיה [ע"ג]: **לימא**
ליה. כשיבש האילן עקור אילנך שקול חיל ולא טעם אחר במקומו
אלא כל זמן שהוא טוען פירות אינו יכול למכר לו אע"ג דקרקע
אין לו האילן (א) כמות שהוא יונק מן הקרקע קנאו לפירותיו. והכי
נמי מוכח לקמן בשמעתא [גה]. מדלמחר ליה מר קשיא בריה דרז חסדא
לרז אפי' או כורכמא רישאק וצין ליה כו' ובהמוכר את הספינה
(לקמן פ"א). נמי מן הקונה ב' אילנות בתוך שדה חצירו הרי זה לא קנה
קרקע כו' ואם מתו אין לו קרקע אלמא אע"ג דאין לו קרקע קמני
ולא יעקבנו עד שימות וה"ה ליה לרז וציד: זה קנה אילנות
וחזי קרקע. לאו דוקא חזי קרקע אלף (א) הנרץ לאילנות
תחתיהן וצנייהן וחולה להן כמלא אורה וסגו. אי נמי דוקא קאמר
חזי וכגון שכל הקרקע נרץ לאילנות אם לא מפני שמכר הקרקע
לחצירו ואפילו לא הוי אלף ב' אילנות דקיימא לן בהמוכר את
הספינה דאין להן קרקע הכא יש להן דכיון דשני לקוחות הן שזוין
צידה מני אמר ליה בעל האילנות לבעל הקרקע כי היכי דלדידך
צעין יפה וצין לדידי נמי כו' והכי מפרש לקמיה [ע"ג]: **מכר קרקע**
ושירי אילנות לפינוי. אפי' אין אלף ב' יש לו קרקע כדי מחיית
האילנות ונורכן וגם אם יבשו יטע אחרים במקומן דודאי מוכר
לעצמו שירי קרקע והכי אמרינן בהדיא בהמוכר את הבית (לקמן
דף ע"ג). אמר רז הווא אע"ג דאמור רבנן הקונה ב' אילנות בתוך
של חצירו הרי זה לא קנה קרקע מכר קרקע ושירי ב' אילנות לפינוי
יש לו קרקע: **ואפי' לרבי עקיבא דאמר כו'.** פלוגמא דרבי עקיבא
ורבנן לקמן בהמוכר את הבית (דף ס"ד). בשני מקומות גבי מוכר
את הבית מן לא מכר את הייב כו' ולא את הבור ולא את הדות
אע"ג דכתב זו עומקא ורומא ונרץ ליקח לו דרך דברי רבי עקיבא

דמוכר נמי יפה מוכר ולא שירי במכירתו כלום ואמרינן אומרים אינו
מק"ג) הני דלמרינן מוכר צעין יפה מוכר ולא שירי אל עצמו דרך ללכת אל צדו: ה"מ גבי בור ודוד. הוא דקאמר ר' עקיבא דלא
יעבד דרך לעצמו סביבות הבור כלום דלא מכשחי בארעא שיכול הלוקח לרוע על שפתו ולא יעקב עליו הלוקח לעקור בורו מכאן
דהא אינו מוזיקו כלל הלכך לא אפיק מוכר אדעתיה לעבד לעצמו כלום מן הקרקע והלכך נרץ ליקח ממנו דרך צדמים לילך אל צדו:
דקא

דמוכר נמי יפה מוכר ולא שירי במכירתו כלום ואמרינן אומרים אינו
מק"ג) הני דלמרינן מוכר צעין יפה מוכר ולא שירי אל עצמו דרך ללכת אל צדו: ה"מ גבי בור ודוד. הוא דקאמר ר' עקיבא דלא
יעבד דרך לעצמו סביבות הבור כלום דלא מכשחי בארעא שיכול הלוקח לרוע על שפתו ולא יעקב עליו הלוקח לעקור בורו מכאן
דהא אינו מוזיקו כלל הלכך לא אפיק מוכר אדעתיה לעבד לעצמו כלום מן הקרקע והלכך נרץ ליקח ממנו דרך צדמים לילך אל צדו:
דקא